

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Annales Ecclesiastici

Jncipiens à Juliano Apostata Jmperatore, perducitur vsque ad obitum
Theodosii Augusti: continet annos XXXIV.

Baronio, Cesare

Coloniæ Agrippinæ, 1624

Iesv Christi Annus 365. Liberii Pap. Annus 14. Valentiniani Valentis Imp.
2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14548

Si quis ex dicens adolefcentis vita pariter & facundia idoneus erit: vel nouum instituat auditorium, vel repetat intermissam. Dat. 1. 1. Id. * Len. Divo Iuliano & Varroniano Cos.

IESU CHRISTI Annus 365.

LIBERII PAP. VALENTINIANI ANNI 14. VALENTIS IMP. 2.

I. a Ser. 14. c. 4. CONCILIUM LAMPACENSIVM.

ANN O Christi trecentesimo sexagesimo quinto Valentianus & Valens Augusti creati sunt Consules. Quibus Consulibus (inquit Socrates a septimo scilicet anno post Concilium Seleucia sub Constantio Imperatore habitum, Lampaci ciuitatis in Helleponto Conciliū celebrari est. Porro huius celebrande Synodi causa potissima illa fuit, vt hoc edas blasphemias editas in Constantinopolitano Concilio ab Eudoxio, Acacio, & alijs Arianorum deterritis, penitus abolerent, fidemq; Antiochenam nouissimē Seleucia cognitam stabilirent. Quia in re illud primum animaduertendū est, erratē Sozomenum, atque ceteros omnes, qui putantur eiusmodi Concilio à Catholicis, qui fidem Nicenā cōfessionis, nempe consubstantialitatis Filij Dei trinitati, habitum esse, quod liquido cōstat à Semitarianis esse cōfectum; ab illis scilicet, qui sic Arianos oppugnant, negantes Filij Dei cum Patre similitudinem atq; substantiam, vt tamen nequaquam essent assertores Nicenæ cōfessionis, qua idem Filius Patris consubstantialis asseritur. Cur autem qui predicarent diuinam substantiam in Filio, non eque eundem dicerent consubstantialem; & quā in his lateret hæresis error, pluribus superiore tomo, atq; sepius dictum est. Quod igitur hi hostes viderentur Arianorum negantium diuinam substantiam atq; similitudinem Filij, nisi sunt respectu illorum esse Catholicis, vt ex Hilario suo loco suspensus demonstrauimus: inde errandi occasio data est Sozomeno atq; alijs pluribus, vt dicerent; à Catholicis celebratum esse Concilium, quod certo cōstabat aduersus Arianos esse peractum.

II. CONCILIUM LAMPACENSIVM CILIBRATVM AB HÆRETI-CIS. a Ser. 14. c. 4. c. 1. d. 1. q. 1.

Ceterum re vera ab hæreticis eiusmodi habitum esse conuentum, plura sunt, quae id manifeste declarant: vt illud in primis, quod nequaquam in eo Nicenā confessio cognita atque probata fuit, vt par erat peragere in Synodo Orthodoxorum, prout in alijs omnibus factū vidimus; sed professio Antiochena tantum h. quæ Catholicis (vt dictū est superius) vt imperfectam, & quæ haberet fauorem inclamam, respuerunt. Basilium præterea Lampacensem confessionem inter eas adnumerat, quæ ab hæreticis diuersis in locis edita sunt; vt cum ait: Nunquam ad veram renovationem conuenimus; fides apud nos non alia in Seleucia, alia Constantinopoli, in Zela alia, & in Lampaco alia & alia Rome. quæ (vt paulo post dicemus) ab iisdem edita est co. à Libano, vt communicationem Catholicam auerterent. Et alibi idem Basilius d: Quoties, inquit, fidem exponendo nos aruit? Anxiosa desiderant aliam; Seleucia aliam, aliam Constantinopoli, diluigatam illam, & aliam in Lampaco posita, & quam docerit in Nicæa Thracia, & iam aliam in Cyzico, de qua est reliqua sententia, hoc tamen aucto quod silentio omisso. Consubstantialis confessio, vt xxi. de eorum similitudinem quamdam essentia circumferunt; & præterea blasphemias contra Spiritum sanctum cum Euanonio conserunt. hæc de his, qui Lampaci & alibi conueniunt, Basilius.

III. CATHOLICI QUOQUE VOCATI AD CONC. LAMPACENSIVM.

Attamen quod cogende huiusmodi Synodi non erat ille Semitarianorum scopus, vt fidem Nicenam Catholicā impugnarent, sed vt (quod dictum est) execratione editā Constantinopoli portento iam illam fidei formulam; hæc de causa, tanquam actui negotium Catholicæ fidei, quos possent ad Lampacensem conuentum aduersus Eudoxium & eius sectatores, conuocare conati sunt, imo & ad eos accersere, etiam si non essent Episcopi, sed insignis nominis viri, vt Basilium Magnum adhuc inter monachos in Ponto degentem, testatur enim id ipse de se ad Eustathium Sebaltenum scribens (erat hic omnium ferme antesignanus,

qui Lampaci conuenirent) Me Lampacem, inquit, & cum pluribus compressura Episcopi aduocasti. Nonne de fide erant sermones nostri? Nonne per omne id temporis disputanti mihi contra hæresim præserant Actarius tui? Nonne mecum erant toto illo tempore germansissimi tui discipuli? Cum sciamus contubernia missorem, magis, cum illis in precationibus peruersi erant, absque illa contentione assidue dicenti & audienti, quæ ad Deum perituri; an non euidentes illic animi cogitationes, mearum notas & sedula exhortatio? hæc tamen Basilus ad sui defensionem, quod alibi c monachus ab hæreticis hæcētis infamaretur, sed de his inferius pluribus.

c. 1. d. 1. q. 1.

IV.

Quot autem Episcopi conuenirent Lampaci, nusquam exprellum memini me reperisse. Ceterum quod ingruentem bella ciuilia, haud adeo frequentem fuisse conuentum, possumus existimare, quod & illud quoque demoritur a e videtur, dum non vno tantum in loco ciuilem factionis Episcopis in vna Synodo coite concelliam fuisse, sed diuersis in locis ab iisdem sunt eadem scitata, vt proximè dicturi sumus. Quid vero in Lampaceno Concilio actum sit, Sozomenus docet his verbis: Lampaci Concilium cogunt: atque vbi ad bimestre spacium de rebus fidei deliberatum est; tandem decernunt, Acta Constantinopoli, opera ac studio Eudoxij & Acacij cum suis sancta, abroganda esse: deinde formulam fidei, quam velut ab Episcopis Occidentibus editam exsolendam protulerant, quosdam ad eadem subscribendum impulerunt. scilicet promisso, quod opinionem eorum, qui Filium Patris diuinam prædicant, penitus reuerterent: cui promisso nentiam preterunt; Tum doctrinam illam ratari fore, quæ Filium Patris substantia similem asserit: nam ad adiectionem huius verbi, Similiter ad planam personarum distinctionem necessariam esse. Porro formulam fidei in consecratione Ecclesie Antiochena editam, & Seleucia omnia Episcoporum consensu confirmatam in omnibus Ecclesijs tenendam. Quis etiam, vt qui ab his, qui Filium Patris diuinum asserunt, abdicati essent, suas ipsorum sedes, vt pote Ecclesias, per nefas ecclesie, de quo receperunt. Quod si quis eos infirmare vellet; pari periculo obnoxium fore: Iudeos, constituti Episcopos tunc illis gentis Orthodoxos, tum alios, qui ex finitimis proximis ad eam ipsam conuenirent Ecclesiam, in qua testes sunt verum à singulis in vna gestarum, hæc fuisse in Synodo decreta, Sozomenus alibi narrat. eadem quoque Socrates & paucis his: Lampaci in vnam conuenientes, ab simul ac fidei formulam Antiochie olim editam deinceps iam confirmauerunt; (videm etiam Seleucia dudum subscripsissent) illam, quæ Arimam tanquam ab Episcopis, quos conuenientem de re religionis habebant opinionem, expressit fuit, anathemate condemnarunt. Rursusq; contra Acacium & Eudoxium, vt petente abdicatis, eulere sententiam.

QUID ACTUM IN SYNODO LAMPACENSINA. f. Sozom. l. 6. c. 17.

g. Sozom. l. 6. c. 17.

V. Sozom. l. 6. c. 17. DAMNATAE TYR. IV. DOXII CYMELY.

Quæ (inquit Sozomenus h) cum decernissent, & Iudæanos non vni assensum solum, verum etiam locum illo dedissent punitentis; itaq; tamen minime obtemperarent; decreta omnibus vbiq; Ecclesijs significarunt. At quoniam suscipiebantur (vbi erat certe verisimile) Eudoxium aulam Imperatoris ad sui partibus fauendum induciturum, atque ipsi calumniam intentaturum, statuerunt conuentum peruenire, & Acta Lampacem Concilij Imperatori indicere: quod & fecerunt. Errat tamen (vt dictum est) auctor, cum subdit, Legatos Synodi ad Valentem millos ei occurrere, cum relicto faræ rediret Constantinopolim; nam ea præterito anno contigerunt, hæc autem præterenti, tempore belli excitati inter Procopium & ipsam Valentem. Consultus itaque Socrates de Eudoxio ait: Hi rebus, Lampaci scilicet, in Synodo statitis Eudoxio Constantinopoli Episcopo nullo modo resistere potuit: nam bellum, quod à populo, ducē Procopio, iam conuictatum erat, impedimento fuit, quo manus de illis videretur. Quæ præter Eusebium Cyzici Episcopo (erat hic Eudoxio & Acacio aduersarius) vna cum suis tum superiores partes adeptus, ad aliquod tempus spacium dogma illud, quod à Macedonio eius auctore nomen inuenit, quodq; tunc paulo ante in Concilio Lampaceno multo euidentius non omni in patefactam fuit, propugnauit. Istud Concilium causam quidem fuisse arduam, cur Heliopontis (est enim Lampaco in angusto Helioponti situ posita) tanta Macedonianorum frequentia abundaret. Hoc quidem Concilium talem habuit exitum, hucusque imple; ex quo sane & illud redditur exploratum, præter confessionem Antiochenam ibi professam, additam ibidem fuisse ab iisdem Semitarianis Spiritus sancti Diuini-

Sozom. l. 6. c. 17.

MACROBIUS DE DIFFERENTIA V. VA. ECCL. I.

tatis ex sententia Macedonij negationem. Quæ vero tum à Legatis Synodi, tum ab Eudoxio gesta esse cum Valente Imperatore Sozomenus tradit, et omnia contigisse an- no sequenti post extinctum Procopium, constat, siquidem hoc anno ab ipso villa temporis in emissione Valentis acerrimè à tyrannico vexatus est, atque ad viciniam seime dif- ficrimè adductus.

VI. LEGATIO LAMPFACENO CONCILIO LAMPFACENO.

Postquam Lampfaci convenire Episcopi, illud quoque præstitere, ut quæ ab ipsius statutis essent, ad aliarum Ecclesiarum suarum communionis Episcopos missa, ab ipsidem cõ- fisis narctur. Illi enim dimeris in locis idem tunc tempo- ris cocuentes, ex eorum sententia, qui conveniant Lamp- facii, cõmuni omnium consensu scribere synodales Epi- stolas ad Occidentales Episcopos, deferendas per Legatos ad hoc ipsum delectos; qui nomine omnium omnes pari- ter Occidentales Ecclesie, ac præcipue ipsam Romanam Antistitem convenirent, à quo & Catholicam communi- cationem expeterent, imò fallacis ad hoc compolitis ex- torquerent. Cæterum quod ad legationis huius tempus per- tinet, equidè perperam recenseat à Socrate a sub, Cõsu- laru Valentini & Valentis secundo, reatio ab hinc anno. Nam si ex Synodo Lampfacena missa est legatio atque li- tere scriptæ, quam ipsorum assertione constat hoc anno fuisse celebratam, nec vltra bimestris temporis spacium per durasse quoniam pacto, quanto, accidere potuit, ut post trẽnium ex Concilio Lampfaceno legatio missa sit? Nec est, quod dici possit, aliam Synodum, quarum metio in libello legationis est, tempus ad quẽnium esse dilatum: cum confiteri illud tempus nequaquam Liberii perve- nisse, sed Damasum Romanæ Ecclesie præfuisse Ponti- ficem, sequenti anno ipso Liberio ex hac vita subducto. Ita- que vel hoc anno, vel sequenti ad summum, ante Liberii tamen obitum, hanc legationem missam Romanam, affir- mare necesse est.

VII. VAPRYM CONCILII HÆRETICORVM.

Miram dictum: qui Lampfaci, aliisque in locis eiusdem factionis convenire Episcopi, facinus excogitavit te- merarium atque pendendum. Cum enim complures ex il- lis, qui Concilio Lampfaceno damnassent Eudoxium, idem vero, quod olim in Concilio Constantinopoli- tano eidem obsecuti fuissent, ob eam causam suis ipso- rum sedibus à Cathedralis priuatis essent, ut inter alios Eu- stathius Episcopus Sebaste in Armenia, qui ob communicationem cum Eudoxio, à Concilio Melitinen- si fuerat sede depositus, et S. Basiliius à tradit: hi, inquam, ut sedes, quibus iuste priuati erant, recipere possent, viam illam ad nuntiunt, ut simularent se esse Catholicos, si- dei que Nicæne obsecrantissimos, libellum que offerent Liberio Romano Pontifici; cuius auctoritate in suas ipsi reverterentur Ecclesias. Delinunt ad hoc Legati, qui tum è Synodo Lampfacena, tum ex aliis eodem tempore convocatis, in Occidentem ad Romanum Pontificem proficiscerentur; quo coram eo foedita nomine omnium fidei cõfessione Catholica, tum ipsius, tum omnium Oc- cidentalium Episcoporum communicationem acciperentur, nec non etiam gratiam inirent cum Imperatore Va- lentiniano in Gallis tunc in expeditione agente: quorum tanto fulti præsidio, nihil esset quod timerent Eudoxium Constantinopolitanum Episcopum, acerbissimum hostem.

VIII.

Quod igitur probè scirent, nullam unquam se à Ro- mano Pontifice extorturos fore communicationem, nisi cum Nicæna fidei confessione: improbè illud statuunt, ut ad tempus mentiantur se esse Catholicos, et eamque, si- dem asserant, quæ nec si veller, posset Liberius ipse rejicere. His igitur in hunc modum dolose compolitis, meribus fraudam onusti Legati navigant in Occidentem, delecti illi quidem ex omnibus, qui essent omnium audacissimi, & ad fingendum maxime præ ceteris comparati. Fierunt hi Eustathius, Theophilus, & Silvanus, de quibus Socra- tes e: Itaque Eustathium Sebastie Episcopum, qui sæpenumero ab- dicatus fuisse, Silvanum, Tarsi Cilicie, & Theophilum Castaba- lorum vrbis Cilicie mittunt, illisq; in mandatis dant, ut cum Li- berio neutiquam de fide dissentiant, sed communicent cum Ec- clesia Romana, fidemq; Confessionem ad eam faciant. Isti cum

LEGATI AD LIBERII PAPAM MISSI.

c. Socr. l. 4. p. 11.

litteris eorum, quæ Seleucia de fide dissentiant, ad veterem urbem Romanam se conferunt: cum Imperatore minime colloquantur (erat enim in Gallia in bello contra Sarracenos occupatus) sed Liberio litteras misissent. Ille eas recipere noluit: nam eos fide Ariane fautores esse dixit, & propterea ab Ecclesia non posse recipi, vixit que fidem Concilij Nicæni abrogassent. Cui illi respondere se peni- tentiam addidisse, veritatem agnosuisse: fidem eorum, qui Euum Patri discrimen esse docent, iam pridem receisset: Filium in omnibus Patri similes in confiteri, atque illam vocem, Similes, nihil à voce. Cõsub- stantialis discrepare. Quæ cum dixissent Liberio postulat ab eis ut opinionis sua de latationem scriptis mandarent. Illi libellum ei ob- tulere, in quo verba in fidei formula Nicæna edita comprehensa sicere per scripta. Epistolæ quæ pactis conventis ab vrbe Smyrna, que est in Asia à Pythia, Iasuria, Pampthia, & Lycia scriptæ sunt, hoc loco citare, ne sim longus, non est consilium. Isti illis autem, quem Legati cum Eustathio missi Liberio dederunt, ita se habet.

Domino patri & collegæ nostro Liberio, Eustathius, Theophi- lus, & Silvanus in Domino salutem. Vt omnem occasionem insane hæreticorum confidentia, quæ Ecclesie Catholice granes afferunt occasione, omnino adimamus: Concilia Episcoporum recte de religione servatam, qua Lampfaci, Smyrna, aliisq; variis in locis aliquando habita fuerunt, nostro approbamus consensu. Atq; quo magis cõfiteri nos eisdem assentiri, hanc obrem legationem, litterasq; ad tuam benignitatem, & ad omnes alios Episcopos Italia, aliarumq; regionum ad Solem occidentem vergentium attulimus: ex quibus planum fiet, nos fidem Catholicam tenere, servareq; que in sacro- sancto Concilio Nicæno, temporibus beati Constantini Imperatoris, à trecentis decem & octo Episcopis confirmata fuerit, atque ad hoc iniolata stabilitaq; vixit ad hodiernum diem perpetuo permanerit: in qua vox, Cõsubstancialis, ad peruersam Arii doctrinam expug- nandam, sancte ritèq; posita est. Nam propriam manuum sub- scriptis plane confitemur, nos non aliter atque illos Patres, quos diximus, sentire, sed eandem fidem cum illis & antehac serasse, & iam seruari. Et ad extremum vsque spiritum servaturos esse: Arium autem, impiam eius doctrinam, discipulos, opinionis fautores, qui tiam omnem hæresim Sabellij, omnes Patropassiones, Marcionitas, Photinianos, Marcellianos, & Pauli demque Samsateni sectatores penitus condemnare. Istorum doctrinam, omnib; idem cum illis senti- tibus, omnibus etiam hæresibus: quæ sacrosanctæ fidei prædictæ à sanctis Patribus piè & Catholice in vrbe Nicæna exposte adseruan- tur, item fidei formula in Concilio Ariminensi servata, vixit fidei sancti Concilij Nicæni, quam diximus, profusè repugnanti (cui quidam dolo & quorundam peruersis, propter nomen vrbs Nicæna, que est in Thracia, fraudulenter inducitur, Constantinopoli subscripserunt) nominatim anathema indicimus.

Fides autem tuam nostram, tum eorum, quos supra diximus, quo- rumq; legationem obivimus, est hæc quidem: Credimus in Deum Pa- trem omnipotentem, omnium rerum & visibilium & invisibilium effectorem. Et in unum unigenitum Deum, Dominum Iesum Christum Filium Dei, genitum ex Patre, hoc est, ex substantia Patris: Deum de Deo, lumen de lumine: Deum verum de Deo vero: genitum, non factum, cõsubstancialem Patri, per quem omnia facta sunt, sine qua in celo, sine qua in terra. Qui propter nos homines & propter nostram salu- tatem descendit, & incarnatus est, & homo factus est: passus est, & resurrexit tertia die. Ascendit ad celos, & venturus est iudicare vivos & mortuos. Et in Spiritum sanctum, illis autem, qui asserunt, tempo- rum aliquando fuisse, cum non esset, aut non ante fuisse, quam natus esset, aut ex eo, que non sunt, constare, aut ex alia, quam ex Pa- tris substantia, vel essentia, constare, aut Filium Dei posse conereri & mutari, anathema iudicari Catholica & Apostolica Ecclesia, hæc fuit horum plenissima Catholice fidei confessio, cui mox adie- cerunt subscriptionem iidem Legati his verbis: Ego Eustathius Episcopus vrbis Sebaste, Theophilus & Silvanus, Concilij Lam- pfaceni, Smyrnenfis, & cæterorum Legati huic fidei nostræ declara- tioni manibus nostris, nostraq; ipsorum voluntate subscripsimus. Quod si quis post hæc fidem à nobis exposcit, aut contra nos, aut contra illos, qui nos miserant, aliquod crimen adduxerit, cum tua sanctita- tis litteris ad Orthodoxos Episcopos, quos tua pietas probaverit, ve- niat, & coram illis nobiscum de eo disceptet; & si quid offensum es- se conspicerit, in auctorem illius vindicetur. At non tantum ipsi subscribere Legati, sed & suæ ipsorum subscriptioni nomi- na quoque subicerent Episcoporum, à quibus missi eorum nomine legatione subeuntur: quod testantur Liberii litteræ ad eosdem reddite. Ac isto libello (subiungit

IX. LIBELLVS FIDEI LEGATORVM AD LIBERII PAPAM.

X. CONFESSIO FIDEI CATHOLICÆ.

Socrates)

Socrates) Liberii Legatos tanquam sponsones obstringens, in cōmunionem recipit, datq; illis litteras dimissas. Porro ex recitato modo libello Liberio à Legatis dato, satis perspicuè demonstratur, illum scriptum esse ante persecutionem à Valente in ipsos Semianianos atq; Catholicos excitatam: siquidem nulla profus in ea mēto persecutio habetur, cuius primam omnium meminisse oportuisset. Sed iam Liberij litteras redditas ad Orientales, à Socrate descriptas, hic recitemus.

Dilectis fratribus & collegis Hypatio * Cyrillo, Hypacio * Vranio, Heroni, Elpidio, Maximo, Eusebio, Eucarpio, Hierotimo, Severo, Didymio, Brettano, Callicrato, Dalmatio, Edeffo, Eustachio, Ambrosio, Galeno, Pardasio, Macedonio, Paulo, Marcello, Heraclo, Alexandro, Adolio, Marciano, Stenello, Ioanni, Macario * Charisio, Silvano, Photino, Antonio, Ayo, Celso, Euphrasio, Meletio, Patrio, Severiano, Eusebio, Eumolpio, Athanasio, Diophanto, Menodoro, Diocli, Chrysampelo, Neoni, Egenio, Eustachio, Callistrato, Arsenio, Eugenio, Martyro, Hieracio, Leonio, Philagrio, Lucio, & omnibus in Oriente Orthodoxis Episcopis, Liberius Episcopus, Italia, & alij Occidentis Episcopi, in Domino semper saluam, hæc nominatim libello fidei à Legatis dato erant appofita.

Vestra littera fratres dilecti, lumineq; fidei illustrati, de pace & concordia Ecclesie per bonos atq; sanos fratres & Episcopos Eustachium, Siluanum, & Theophilum ad nos perlate, nobis maximam maximeq; optatam letitiam attulerunt. Id adeo in primis, quod vestras sententias & opiniones, tum cum mea, qui infimus omnium sum, tum cum aliorum Episcoporum Italia, cæterarumq; omnium regionū veteris Occidentis, sententijs consentire concordare, ostenderunt, atq; adeo confirmarunt. Hanc autem Catholicam & Apostolicam fidem agnoscentis, que usque à Concilio Niceno hæcenus integra stabiliq; permansit. Hanc illi ipsi Patres se habuisse confessi sunt: atque adeo mira alacritate & gaudio completi, omnia obstruenda opinionis vestre, omnesq; eius quasi sententias relictas sustulerunt. Hancq; fidem non solum apud populum cōtinuando, verum etiā sedulo scribendo, omnib; proposuerunt. Cuius quidem exemplar his litteris necessario subiungendum duximus, ne qua hereticis ad insidias tendenda relicta sit occasio: quam quidem nacti, de integritate fidei sua malevolentia in Ecclesiam irruerunt; magnaq; dissensionem incendit (vt illis in more positum est) excusant. Nam & hoc ipsam consenserunt honoratissimi fratres nostri Eustachius, Siluanus, & Theophilus: nimirum & se ipsos & vestram charitatem semper hanc fidem seruasse, & ad extremum vite diem seruaturus esse: videlicet qua fuerit à trecentis decem & octo Episcopis Orthodoxis in vrbe Nicæa probata; & per sanctam completatur veritatem, & hereticorum multitudinē ora obtinet, eorumq; ad iram penitus euertat. Neq; enim tam ingens Episcoporum numerus sortuito, sed Diuinitus & voluntate ad fratrum Arj comprimentium coactus est. Imo vero eorum numero beatus Abraham tot hominum millia per fidem profugauit. Quæ quidem fides vi & nomine Consubstantialis, comprehensa, tanquam propugnaculum firmum & in expugnabile, omnes impetu & nefarias pestiferas opinionis Arj machinas retrudit, reprimiq;.

Et quæquam nequam & scelerati Ariani effecere, vt omnes Episcopi Occidentis Arimini in vnum cogerentur, quo ibi vel persuasione, vel (vti verius dicam) Imperatoris auctoritate, illud, quod erat ad summam cautionem in fidei formula positum, aut tollerent, ad persefessionem reciderent: nihil hac fraudulenta molitione omnino profecerunt. Nam omnes illi sancti Episcopi, qui Arimini conuenerunt, quiq; vel fallaciu inscati illucib; vel vi compulsi à fide tum quidem descuerunt: nunc tamen ad sanam mentem reuersi, fidei formula ab Episcopis Arimini conuocatis editæ anathema denouarunt, & fidei Catholicæ & Apostolicæ Nicææ confirmatæ subscripserunt, & nobiscum iam vna communiter. Omnes illi, in præsentia maximo tractandæ asti contra dogmata Arj, eiusq; discipulos exarde fuerunt. Quam rem vestre charitatis Legati cum explorare cogitanti pleneq; perspicuè haberent, sua ipsorum subscriptione vestra vna no uina adiuuere. Arj autē & decreti Arimini contra fidem Nicæa stabilitam sancitū (quib; item vos per vestras blanditas in fraudē inducti cum iurando adhibitis subscripsistis) anathema edixere.

Quapropter nobis vultebatur consensu, litteras ad vtriusq; charitatem perscribere, vobisq; iusta & æqua petentib; openi ferri: præsertim cum per consensum vestrorum Legatorum perspicuè intelligeremus, Episcopos Orientis ad sanam sinceramq; mentem reuersos, cum Orthodoxis Occidentis Episcopis in fide concordare.

Neque vos ignorare volumus, & blasphemias Arimini contra Eulion Dei dimulgatas, iam citantibus, qui tum videbantur fraudulenter & repetito impetu à veritate tanquam abrepis, anathemate damnari, & fidei Concilij Nicææ concordis animorum voluntate ab omnibus assensum esse. Quin etiam per vestras litteras omnes certos vos fieri debent, vt qui per fratrem à recta fide abducti fuerint, iam tanquam ex cæca hæresi caliginatæ clarum diuinumq; lumen libertatis Catholicæ regrediantur. Qui quidem si post hoc Concilium lethale pestilentis doctrine venenum euocare voluerint, omnesq; Arj blasphemias ex animis suis radices euellere, atque adeo illi anathema inducere: sciens se pariter cum Arjo & eius discipulis, cum vtriusq; serpentibus, vt ipse Sabellianus, Patropasianus, & alterius hæresiq; prædicatis cuiuscunq; modi sectatoribus à communione Ecclesie, que filios ad alterinos non recipit, tanquam sedes & societatis expertes omnino exclusos esse. Deus vos fratres charissimi, diu seruet incolumiter. hæcenus Liberij Papæ litteras ad Orientales, quibus significabatur, ipsidem, vt Catholicis, Catholicam ab omnibus impertiendam esse communionem.

Cæterum nō has tantum pacificas, seu communicatorias litteras Liberius Papa Legatis dedit, sed & alias etiam, quibus Apostolica præcipiebatur auctoritate, vt ipse, qui fuerant antea expoliati sedibus, post professionem fidei Catholica habitam suis ipsorum restituerentur Ecclesijs, quarum quidem auctoritate suas singuli receperunt sedes Episcopales. Tanta enim inerat auctoritas Romano Pontifici, vt quantumlibet suspectos homines, & qui hæcenus inhærentes heretici; iam Catholicos redditos, eiusdem Romani Episcopi arbitrio, nemo eos recipere detrectaret. Meminit S. Basilius de ipsidem Liberij Papæ litteris, quibus & præcipiebatur, vt inter alios ipse Legatorum primarius Eustathius reciperetur in suam Ecclesiam Sebasteiam: qui, eisdem ostentis in Concilio Tyanensi in Cappadocia, confestum suam recepit Ecclesiam. Porro idem Basilius a aperit veterinos heretici vtrumq; consilium in futtipiēdis hisce à Liberio Papa litteris, sed de his agemus paulo post, cum de Concilio Tyanensi sermo erit. Equidem Eustathius se tunc habuit tanquam mimus in scena, dū vna cum suis Catholicam personam induēs habitus vbi que est Catholice fidei professor atque defensor: cum ita Apostolica auctoritate sussultus, quocumque pergeret, Synodos cogeret, Nicæamq; fidem præobandam omnibus anteponeeret.

Quidam vero redeuntes, inter alia loca; in Sicilia Legati egerint, Sociates h; declarat his verbis: Illi, inquit, acceptis litteris, Legati cum Eustathio in Siciliam proficiscuntur: vbi Concilio Episcoporum Siculorum conuocato, coram illis similiter fidem Consubstantialis se seruare consenserunt: fideiq; formulam in Concilio Nicæno confirmatam ratam faciunt. A quibus cum litteris in eandem cum Episcopa Liberij sententiam perscriptas ad Episcopos, qui eos miserant, accepissent, recta reuerterunt. Illi, Episcopa Liberij accepta, Legati ad Episcopos cuiuscunq; ciuitatis, qui fidem Consubstantialis defendebant, oratum mittunt, vt omnes ex vno animorum consensu Tarsum Cilicia, tum ad fidem Niceni Concilij confirmantem, tum ad omnem contentionem, que post illud in Ecclesia oriebatur, dirimendam commereant. Quod quidem fortassis factū fuisse, nisi Eudocius scilicet Ariana Episcopus, qui tunc grata apud Imperatorem plurimum poterat, obstasset, qui propter Concilium editum permagna iracundie flamma in eius illos gratissimus affectu incommodū. Macedonians vero per Legatos, quos miserant, cum Liberio cōmunicasse, fidemq; Concilij Niceni ratam fecisse, Sabinius etiam in libro suo, De collectione rerum in Concilij gestarum, perspicuè declarat. hæcenus Socrates, at id de inuita gratia Eudoxij cum Valente postea contigit, vt ex Theodoro tuo loco dicemus.

Antequam autem res ab eis gestas viterins prosequamur, deque Concilio Tyanæ in Cappadocia ea de causa habito agamus, reliqua, quæ eiusdem legationis tempore in Occidente sunt gesta, ordine prosequamur. Contat ex litteris Illyricorum Episcoporum, Eustathium Legatum cum suis ad eos quoque in itinere profectum esse, atque pariter sicut Romæ & in vniuersa Italia fecerat, fidem Catholicam prædicasse. Quod igitur vili essent Legati rem serio agere, Liberius Papa magnam inde sibi fiduciam compatauit, vt vniuersis Christianis orbis

XL
*Hythio
*Hypate
chio
LITTERÆ
LIBERII
PAP. AD
ORIENTA
LES.
*Macari

XIII.

XIII.
NEID ET
TYM IN
CONCILIO
ARMINI
NINSL

XIV.
CONCORD
FIDEI CA
THOLICÆ
OCCIDEN
TALIVM.

XV.
LIBERII
ALIAS LIT
TERAS DE
DIT DE RE
STITUTIO
NE EPISCO
PORVM.

a. Ho. ap. 7. 4

XVI.
b. Sec. 4. 4.
c. II.
CONCILII
HABITUM
IN SICILIA

XVII.

sub vna

LIBERII
FRATRES
CATHO-
LICA NA-
VITER A-
GIT.

2 Sozem. L.
1. IL
LEGATIO
AD ILLY-
RICOS.

b Theod.
L. 4. r. R.
XVIII.
ILLYRICO
RYM EPI-
SCOPORVM
EPISTOLA
SYNODAL-
LII.

c l. Cor. 8.

XIX.
ALIA DE
CRISTIA
SY-
NODI IL-
LYRICI.

XX.
FIDES PRO-
FESSIO.

sub vna fide Catholica, ipsaq; processionem Nicæna, Atia-
na hæresi procul eiecit, redigi potest. Qui & ad id ipsum
perficendum haud impigre laboravit, sed omnes plane
Apostolicæ functionis nervos ostendit: nam non satis si-
bilium Romæ ea de causa Syodum agere, sed & Lega-
tos tum ad Illyricos, & inde ad Asianos perducendos, tum
in Gallias misit, & ad alias Orientis provincias, ex mo-
re, vt de fide Catholica Orientalium ad Ecclesiam redeun-
tium vniuersam Occidentale Ecclesiam redderet cer-
tiorum: quod & factum est, antequam Legati remea-
runt in Orientem. Etenim Sozomenus a tradit, eosdem
Legatos redeuntes in Orientem tulisse secum litteras ab
Episcopis Italia, Gallia, Africa, & Sicilia. Tunc autem
per Liberium ad Illyricæ Ecclesiæ Episcopos, nec non ad
Asianos Legatus est missus; fuit hic (vt ipsorum declarât
litteræ) Elpidius Romanæ Ecclesiæ presbyter, & fortasse
ille ipse Elpidius, qui cum Philoxeno alias missus est. Le-
gatus à Julio Papa ad Asianos in Orientem. Quid vero
per eundem Apostolicæ sedis Legatum in Illyrico actum
sit, litteræ synodales in ipsorum conuentu ab eisdem con-
scripsit significat, quas recitat Theodoretus, sed confuso
plane rerum gestarum ordine, dum eas post ordinationem
S. Ambrosij Episcopi Mediolanensis perperam collocat;
quas hoc tempore Eustathianæ legationis datas esse, eadê
litteræ aperte declarant, ipsa autem synodalis Epistola sic
se habet:

Episcopi Illyrici, Ecclesie Dei, & Episcopis diocesis Asiæ,
Phrygiæ, Carophrygiæ, & Pætationis in Pannonia S. Com in vnam
essum coacti, & cum multitudine de salute: Vt verbo disceptatum es-
set, tandem conseruaminu. Trinitatem consubstantialem esse, Pa-
trem, Filium, & Spiritum sanctum. De qua re consentaneam vi-
debat litteras ad vos perscribere, non lapsus & vase ea, que
ad cultum Trinitatis pertinent, tradendo, sed cum humilitate a-
nimi de illis decernendo. Hæc nostras litteras missimus per dilectum
fratrem nostrum & collegam Episcopum presbyterum. Est quidem
litteris prædictum, non in Epistola nostra manuscripta, sed in libro
Saluatoris nostri Iesu Christi: Ego sum Pauli, ego vero Apollo, ego
Cepha, ego Christus: Nuncquid Paulus pro vobis crucifixus est, aut in
nomine Pauli baptizati estis? Atque nostra modestia his potius
esse contenta, vt nullas omnes litteras ad vos scriberet: quippe
cum vestra prædicatione, qua Spiritum sanctum à Patre & Filio
separatis, tantus terror omnibus pronuntiatus, qua à vobis alimmi-
strantur, intelligunt. Itaque ecclesiæ sumus dominum & collegam
nostrum Episcopum cum litteris Roma, que est caput Imperij, ad
vos mittere, vt discat, verum vestra prædicatione ita se habeat, an
non. Nam qui opinantur Trinitatem non esse consubstantialem,
anathema sunt. Et si quis eum huiusmodi communicare depre-
hensus sit, anathema est. Hæc autem, qui prædicant Trinitatem con-
substantialem esse, vt quoniam colorem paratum est. Quare obsecra-
mus vos, fratres, ne aliud doceatis, nec aliud opinemini; sed prædi-
catis perpetuo Trinitatem consubstantialem esse, que postea hæredes
regni Dei effici.

Dum hac de re scriberemus ad vos, commonefacti sumus, vt in
his nostris litteris scriberemus etiam de Episcoporum, collegarum
scilicet nostrorum institutione: vt si quomodo fieri queat & magi-
stratibus, qui probata sunt itaq; fide fuerint, Episcopatu sancti,
cooptentur: sui autem tali non reperiantur, è Sacerdotum collegio.
Ad eundem modum tum presbyteri, tum diaconi de ordine Sacer-
dotali sumantur, vt omni ex parte inculpata sint, minime vero de
certis aut militum ductoribus. Atque propterea non erat animus
ad vos plures scribere, quod vnum omnium nomine ad vos mis-
sum dominum & collegam nostrum Elpidium, vt accurate discat,
verum vestra prædicatione ita se habeat, vt à domino & collega
nostro Eustathio acceptum. De cæteris, fratres, tametsi dudum in
errore perlati estis, tamen veteri homine depositi, nouum induite.
Atq; idem ipse frater & collega noster Elpidius docet vt vos fidei
prædicationem, nimirum quod sancta Trinitas consubstantialis est,
& Deus Pater cum Filio & Spiritu S. sanctificatur & glorificatur:
& quod Pater in Filio existit, & Filius in Patre vna cum Spiritu
sancto in omni æternitatem.

Quare perspicue declarata, poterimus vere consistere sanctam
Trinitatem consubstantialem esse, vt formula fidei olim in Con-
cilio Nicæno edita vult: quoniam etiam Patres nostri confirmarunt.
Itaque hæc fide prædicata: poterimus scilicet de nouis, ritibus, cui-

tere: quo represso, copia erit cum nos per litteras ad pacem con-
liandam mutuo saluandi, tum vitam quietam tranquillamque
degenda. Primum scripsimus ad vos vt Arianos, qui sunt Concilij
sententia adlocuti, postea cognoscere: qui quidem neque Filium
Dei ex Patris essentia constare, neque Spiritum sanctum consistere
velint: quorum nomina solimanus, Polychronus, Telemachus,
Eustus, Asclepiades, Amantius, Cleopater. Atque hæc quidem ad
hunc modum acta sunt, ad gloriam Patris & Filij & Spiritus san-
cti in sacula seculorum, Amen. Vos ad multorum annorum curri-
cula optatum in Domino Patre & Filio Salvatore nostro Christo,
cum Sancto Spiritu, valere plurimum, hucque Epistola Il-
lyricorum. Quid autem factum sit per Elpidium in Asia,
ignoratur.

Porto his litteris synodalibus accesserunt litteræ Impera-
toris ad eisdem Asianos cõscriptæ, quas recitat Theo-
doretus, hæcque præfator de Cito (inquit) quos legem, que
& præteritam perspicue ostendit Valentianum, & sanam ritum Va-
lentis de religionis doctrinam, quam eo tempore amplectebatur, ma-
nifeste declarat.

Imperatoris Maximianus Imperator Ang. Valens & Valentinianus, Episcopis diocesis Asiæ, Phrygiæ, Carophrygiæ, Pætationis, in Domino S.

Vbi frequenter in Concilio in Illyrico caelo multum in yram, partem de salutari Dei vobis disceptatum erat: beatissimi Episcopi Trinitatem consubstantialem esse, hoc est, Patrem, & Filium, & Spiritum S. certis rationibus ostenderunt. A qua fide ne digressum quidem (vt aiunt) desisterent, debito cultu religionem præpositi Regi profecerunt, quoniam etiam nostra celsitudo passim prædicari mandauit.

Attamen non est hæc causa, cur quidem dicantur religionem se-
quere Imperatoris, qui hunc mundum gubernat: negligit scilicet il-
lus mandato, qui nobis de salute vestra præcepta dat. Est in præ-
ceptum Evangelij Dei nostri, qui hanc habet velut ratam definitamque
sententiam e: Redite que sunt Cæsari, Cæsari: & que sunt Deo,
Deo. Quid ergo vos dicitis Episcopi, & Verbo salutaris Antistitis?
Quid si vos eadē decernatis, tum certe mutuo vobis compleremini,
& Imperatori celsitudine nolite abire. Nolite persequi veteri Dei
ministros, quorum precibus & bella sedantur in terra, & incurfus
angulorum, qui à Deo desierunt, arceant: qui etiam orando
pestiferos demones repellere nituntur: qui religio, vt leges pos-
sunt, pensant non recusant: qui prelati Imperatoria non re-
fragantur, sed sancte & sincere tum mandatum præpositi Regi
Dei obseruant, tum nostri legibus obsequuntur. At constat, vos ob-
stinatè hæc rebis resistisse.

Nos patientes semper à principio vsque ad finem vsi sumus, vos
contra animi vestri impotentia obsecratis. Sed nos à vestra cul-
pa volumus esse vacui & puri: non aliter atque Pilatus, qui cum de
Christo iam tum inter vos vram agente haberetur quæsitio, noluit
eum interficere, & rogatus à Iudeis vt Crucis affigeretur, se conuer-
tere ad Orientem, petere aquam manibus, eaq; lauare cepit, simul
hæc locutus: Innocens sum à sanguine iusti huius. Hæc cæte le-
gati: inficicia enim eius, qui Imperatori erat ab Epistolis, Pi-
lato Christum condemnanti adhibebatur innocentia: per-
inde ac si Iudei absq; Pilati sententia Christum crucifixis-
sent. Sed pergit auctor. Oh quam causam nostra celsitudo sem-
per istud imparet: Ne quis quem persequatur: Ne quis quem
submergat, vocare in iudicium Christi agros: Neve proscra-
toris summi Regis exagret, ne regnantibus moti nobis, nihil hinc
emolumentum consecuti, postea vna cum sceleris exhortatore in ea,
que testamenti ipsius sunt, damna incurritis: id quod in Zacharia
sanguine eueniebat: nam iussus illi, perinde ac pestifer demon, qui
caus illius factus erat, mortui supplicio tradit, adiuuente castris
Rege nostro Iesu Christo, disrupti perierunt.

Istud mandatum dedimus, presentibus, audientibusq; ea que fa-
cta sunt, Amegetus, Cerono, Damascus, Lampon, & Brimetus, qui
hic notantur, fuisse putantur Romanis presbyteri et apud
Imperatorem Valentem legatione fungentes. sed subdit:
Porro ipsa acta ad vos missimus, vt intelligatis, que hoc præclarum
Concilium decreuerit. Nam hu litteris attestamus decreta Con-
cilij, que immutari completuntur ista.

Sententiam magis & Orthodoxi Concilij Niceni sequentes, cõ-
fitemur Filium Patri consubstantialem esse. Neque certe in in-
tellectum consubstantialem, vt quidam obui exponunt, quoniam fa-
ctum & ex animo Concilij Nicæni subscriperunt: Neque vt aliq-

XXI.

d Theod. L. 4. r. R.

LITTERÆ
IMPERA-
TORVM.

XXII.

c Mar. 11.
L. 10.

XXIII.

LEGATI
APVD IM-
PER.

XXIV.
FIDES IL-
LYRICA
SYNODI.

qui hoc

qui hoc tempor illis appellant Patres, & vim huius verbi, Confubstantiatu tollant, sequunturque opinionem eorum, qui tradiderunt, per hanc vocem, Confubstantiatum, nihil aliud significari, quam Similem, per quam vocem Filium nulli creatura per ipsam conditione soli Patri simili ostenditur. Qui ista tradiderunt, Filium Dei nihil aliud, quam creaturam existimasse esse, impie plane definiunt. Nos autem non aliter sentimus, atque duo Concilia quorum alterum tam Romae alterum in Gallia: Nimirum unum eandemque essentiam esse Patris & Filii & Spiritus sancti in tribus personis, hoc est, tribus personis, ut Graeci loquuntur. Quae omnes et Confubstantiatum item (ut est in fidei formula Nicae edita) confubstantiatum Dei Patris Filium sumptissime carum esse sanctum & virgine inter homines habuit esse, implensque omnem pro nobis aconomiam, necesse patendo respicendo, & in coros ascendendo: venturum quoque denuo, ut in die iudicij, prout quisque se gessit in vita, reddat cuique: carni vniuersa & visum fore: deum suam demonstratorem potentiam: Deum carne indutum non hominem indutum diuinitate (ne quis scilicet exultimaret diuinitate mensura hominis circumscripta). Illis autem, qui contraria sentiant, anathema denunciamus. Pariter ratione hinc, qui non ingenui dicunt anathema eiusque essentiam Filium non ante fuisse, qui nascetur sed tradit eum vi & facultate prius in Patre fuisse, quam re ipsa genitus esset, anathema denunciamus. Nam istud discipule est de omnibus creaturis, quae non semper cum Deo sunt, sicut Filius semper cum Patre est, aeterna generatione genitus, haec enim professio Synodi Illyricae apud litteras Imperatoris summatim expressa.

XXV. VALENTIS POTIVS QVAM VALENTINII NE LITTE-RE.

Verum has litteras a Valente potius, quam a Valentiano esse conscripitas, illud in primis persuadet, quod in eorum titulo primo loco non Valentinus habetur inscriptum, quodque etiam Valentinianus hoc tempore in Gallias ageret (ut Amianus est auctor) in expeditione aduersus Alemannos: & eum non Orientali, sed Occidentali praefecit Imperio: haud eius partium esse videbatur, ut Africanos Episcopos ad hoc fidei tractum deuitates admoneret, sed erat id potius operis eius germani atque collegae Valentis. Sed & si ad eos quacuq; velimus ratione illud scriptum fuisse, ipse in Gallias agens, Galliarum potius Concilij fidem Catholicae instar Romanae misisset, quam Illyricae, cum alioqui oes fidei formulae vniuersae eiusdemque sententiae essent. Porro amplam a Deo mercedem Valens ex his consecutus est, ut ex imperato ab ingruente ac validius praesente Procopio tyranno, eius nutu liberaretur, quo modo autem id accidit, dicturi sumus anno sequenti, quo id ipsum fieri contigit.

XXVI. a Hilari. frag. lib. i. pag. 16-19. EPIST. EPISCOPORVM ITALIAE AD ILLYRICOS.

Illyricis igitur Nicenam si dem recipientibus congratulati sunt Italiae Episcopi, eummodi litteras ad eos dantes, quas liber S. Hilarij fragmentorum Synodi Ariminensis, nuper editus, tibi exhibet istis verbis: Dilectissimi fratres per Illyricam fidem paternam retinentibus, Episcopi Italiae, in Domino aeternam salutem. Diuini vniuersi gratia, ut secundum Apostolum in omnes vniuersum sapere, omnes vniuersum confiteri caperimus, & quantum ad Italiam pertinet, eam fidei patrem, hoc est, apud Nicaeam scripta se reddidit, fraudem, quam passa est apud Arminum, recognoscens, Illyricam etiam Deum clementer nutu respexisse, gaudentes, & consortio in sollicitate, quo grauebatur, alioquin, ea, quae sunt recta sententiae, pro aere capis se gratulamur. Nostram igitur dilectissimi fratres, vnam eandemque, accipite firmam subscriptionem sententiam, Niceni tractatus aduersus Arminum Sabellumque, cuius Photus partiarum hereditate damnatus, decreta seruamus. Arminensis Concilij statuta quorundam tergiversatione corrupta, consensu omnium prouinciarum inter se scindimus, quorum etiam exemplaria transmittenda censuimus, ut nec in fide retinenda, nec in consultando Arminensi Concilio aliqua videretur dissensio.

XXVII.

Quisunque igitur nostra vniuersitatis optat habere consortium, quicunque in ista vniuersitate pacem nobiscum habere desiderat, qui sunt nostrae sententiae, comprobare festinet, & fidei nobis memorata subscriptione, & resolutionem Arminensis Concilij sine ambiguitate mittendo. Id certe petimus, quod complurium harum prouinciarum porrigimus ipsi consensum. Auctores autem haereticis Arianis, vel Arianis Valentini & Vrsacum, caeterosque eorundem consortes, non nunc esse, quod manifestari apud Illyricam conuenit, sed olim condemnasse manifestum est. Explet. Ita quidem Episcopi

scopi Italiae, utque Libertij auctoritate isthaec omnia pertractantur, in vnum collecto Concilio.

His itaque in Occidente a Liberto Papa rebus gestis, ipsi Legati ad propria redeuntibus factum est, ut idem Legati remeantes ab Occidente, neque Eustathius Episcopus Sebastiae, atque alij collegae ad Synodum, quae a Catholicis agebatur Tyanae ciuitatis Cappadociae (est enim ciuitas ad radices Tauri montis posita) se conferrent cum Libertij litteris, quibus inter alia ipse in sedem suam restitui, Eustathius petuit: quod absque controuersia omnes, primum sedis veriti maiestatem ac patris auctoritatem, communem sententiam fieri decreuerunt. Memini eummodi Synodi Tyanenensis Sozomenus huius plane verbis: Eodem tempore, dum Eusebius Episcopus Caesariae Cappadociae, Athanasius Ancyrae, Pelagius Laodiceae, Zenon Tyri, Paulus Emesa, Otreus Melitinae, & Gregorius Nazianzenis Episcopi (paret hic fuisse Gregorium Theologum) & alij multi, qui regnante Iouiano, Antiochiae decernebant doctrinam, quod Filius sit Patri consubstantialis, tenendam esse: Dum, inquam, isti omnes Tyanae Concilium habent, litteras Libertij & aliorum Episcoporum Occidentis recitantur. Ex quibus permagnam capientes laetitiam, scripserunt omnibus Ecclesijs, ut tum decreta Episcoporum Occidentis, tum litteras Libertij & aliorum Episcoporum Italiae, Africae, Galliae ad occasum Solis spectantis, & Siciliae (horum n. litteras quos, Legati ex Concilio Lamplaceno ad eos missi attulerat) diligenter perlegerent, deinde numerum omnium Concilium in Arminense multitudinem longe superabant, se cum subduerent, tum & doctrina se illis & communionis socios aduocarent: deinceps ut in ea sententia se esse suis ipsorum litteris declararent: postremo ut ad certum diem, quem praefixerant, dum adhuc vesper esset, Tarsi Ciliciae in vnum conuenerent. Atque hi quidem hoc modo ad conueniendum in vnum locum se mutuo ipsi cohortati sunt, haec tenens de gelus in Synodo Tyanenensi summatim Sozomenus.

XXVIII. SYNODVS TYANENSIS.

bSozom. l. 6. c. 11.

XXIX.

At quod insuper de hac eadem Synodo Tyanenensi ex Basilio Magno duertis in locis licuit inuenire, hinc mediū adducamus: Atque illud in primis, quod eum ipse adhuc agens in solitudine accepisset de eiusmodi collecto conuentu, scilicetque illuc conuenisse inter alios Eusebium Episcopum Caesariae Cappadociae, qui iam a tempore suae ipsius creationis aduersus ipsum Basilium similitatem gerebat, cuius rei causa (ut dictum est) idem Basilius in solitudine se receperat: opportunum sibi vnam esse ad eandem Tyanenensem Synodum litteras dare, quibus significaret, nihil antiquius apud se esse, quam pacem cum omnibus exoptaret. Porro litterae ad conuentum Tyanenensem conscriptae sic habent:

c. Bas. ep. 63. XXX. BASILII EPISTOLA AD SYNODVM TYANENSIS.

Profunda detegens & cordium consulta per scrutans Dominus dedit etiam humilibus prudentiam diffusilem (ut nonnulli existimant) machinationum. Nihil igitur nos latuit, neque ex factis aliis occultatum. Attamen nos neque vidimus, neque audimus quippiam aliud, quam Dei pacem & quae ad ipsam maxime spectant. Si u. alij potentia atque magni sunt, suusque viribus consistit: certe nos, qui nihil sumus, & parua auctoritate, nunquam nos attolimus, ut in solitudine possumus rebus superari, cum exacte sciamus nos magis vniuersis, fratrum auxilio indigere, quam altera manus alteri. Porro quod in ipsa corporis structura a communi est necessaria, Dominus nos docuit. Cum enim haec ipsa nostra membra respicimus, quod vnum non sibi ipsi ad functionem facti est: quomodo censebo, me ipsius mihi sufficere ad vita negotia obuidua? Neque u. per tuto uerit altero non subleuant. Negotiosus ita recte viderit, nisi alterum habeat socium, & cum eo vniuersim vniuersum se obicit. Iam auditis exactior est, qui per vtriusque necatus vacum recipit: & multo validior apprehensio diciturum communionem.

XXXI. BASILII PACEM QUAE FIT CVM SVO EPISCOPO ELYSIO.

Ad haec nihil coram vel qua a natura, vel qua ex instituto recte peraguntur, sine consortio constitutione per se videmus, cum etiam deprecatio ipsa consonantes non habens multo est inualidior. Ac Dominus dixit, cum duo vel tres vniuersim ipsi inuocant, in medio se illorum fore. Insuper dispensationem ipsam Dominus suscepit, ut per sanguinem Crucis ipsius, siue terrena, siue caelestia pacificaret. Quare ob haec omnia, in pace manere vna nostra resilius dies precamur: in pace esse dormitionem nostram optamus. Pro hac neque labore effugere qualemcumque decretum, non humile quicquam sonare vel facere, non itineris longitudo, non abhorre, non aliud quid molesti detretare, ut ex praecepto pacificationem consequamur. Et si quis haec nos docentes sequatur, hic optimus

etiam precationis terminus exiit: si autem in diebus suis abatur, ego quidem neq. sic a meo iudicio recedam: singuli autem ipsinet suorum operum fructus in die retributionis agnoscent. Vale.

Lectionis hinc Synodo literis, haud potuit tam sancta iustitia: tanti viri postulatio spei: quam obsequium effectum esse, ut Eusebium Basilium pacem rogantem, licet sero, tandem eade irumpere. Quo modo autem ex Synodo reuerfus ad fidem Constantinensem Ecclesiam eum ex exilio accersuerunt, suo loco inferius dicturi sumus. Nunc vero Acta Tyanaensis Synodi prosequamur.

XXXIII. EVSTATHIUS SEBASTIANUS IN SEDAM RESIDENS TVA.

a Bas. ap. 73

XXXIII. EVSTATHIUS SEBASTIANUS IN SEDAM RESIDENS TVA.

b Bas. ap. 74

Cum igitur Eustathius atq. collegae in Synodum admissi, Liberii Romani Pontificis literas communicatas, atq. aliorum Occidentalium Episcoporum vna cum professione Nicena recitandas obtulissent: ab omnibus atque vt Catholici, communicatione Catholica digni habiti sunt: nisi per secundum mandatum Romani Pontificis, cuius extabant speciales literae, idem Eustathius Sebastianus Episcopus in suam sedem restitutus est. Sane de his omnibus Basilii litterae testes: qui quidem probe sciens omnia haec subdole a Legatis in Synodo actitata esse, & nihil aliud habuisse apud eos Nicenam confessionem, nisi ad decipiendum extitisse mentiam larvati: voluit de his in primis suos admonisse monachos, ad quos haec inter alia a: Est, inquit, Nicena fides, qua Occidentales attulerunt Tyanaensij Synodo tradiderunt, a qua & suscepti sunt. Sed habent a statum quoddam dogma ad eiusmodi suas mutationes paratum. Nam verbis facili more medicorum videntur pro commoditate aliter atque aliter sese ad affectionem rationem ac varietatem attempere, &c.

Quin etiam alia occasione idem Basiliius postea admonuit Occidentales, qui ab Eustathio decepti essent sub pretextu Catholicae confessionis: atq. qualis ipse Eustathius fuerit, a canonicis pene ad illud usque tempus re ab eo gestas summatus perstringens, his infirmat verbis d: Est, inquit, aequo vniuersis, qui plurimum excitant turbatum, Eustathius ex Sebastia minoris Armeniae. His olim instruitur ab Ario, cum in Alexandriae florentissimis aduersus Vnguentum Dei blasphemias streret, scitator illius, & inter sanctissimos discipulos commemoratus fuit. Postea quoniam vero ad suos reuersus, a beatisimo Hermogena Caesaria Episcopo propter impiam opinionem condemnaretur, confessionem veritatis obtulit sane fidei, atque ita manuum impositionem ab ipso obtinuit. Vbi vero dormitumem accepit id Hermogenes, mox ad Eusebium Constantinopolitanum sese contulit, qui & ipse nihilominus impiam Arii dogmata tueretur (hic est Eusebius, qui antea Nicomedensem Ecclesiam ceteras, antequam in Arianorum.) Inde postea quibusdam ex casibus pulsus, ad patriam se recepit: illis, denno erroris purgationem obtulit. seduta, vt celata & oblecta mentis impetate quandum exhiberet verborum recitandorum. Mox vero vbi vniuersum adeptus est Episcopatum, anathematismum contra Homosionem in Synodo Anure habuit a scripulis deprehensus. Ex illa ad Seleuciam profugit, cum illis, quos eiusdem habet opinionis, ea gerit, que quies norunt. Constantianopolim verostitum ad ea, que huius hereticus proposita sunt confensit.

XXXIV. EVSTATHIUS SEBASTIANUS ET QUANDAM DEPOSITVS.

Atq. ita Episcopatu cunctis, praeterea quod in Melitina Synodo depositus esset, riam sibi ipsi per qua restitueretur, excoegit, eam videlicet, vt ad vos profugeretur. Qua vero sint illi a beatisimo Episcopo Liberio proposita, & ad qua confensit, nobis clare est: nisi quod Episcopus attulit, per quam restitueretur, eam vbi Tyanae Synodo exhibuit, in suum locum restitutus est. Iste itaq. tam filium eam, in qua receptus est, depopulatur, cum q. illi facit, qui Homosion anathematice percussit: deinde & haresi patrocinatur cornu, qui Spiritum S. spoliari diuinitate. Quoniam igitur istius vici, accepit ledendi Ecclesiam, ac publicanda suo impietatis fiducia, qua vos dedisti, ad subuersionem multorum vsu est: necesse est, vt istius quoq. veniat malorum istorum correctio: scribiturq. Ecclesiam, quibus quidem conditionibus ad communionem susceptus sit: simul vero adiciatur, quomodo iam mutata sententia gratiam a Patribus, quorum erant, acceptam, irritam reddat. haec tenus de Eustathio Basilii ad Occidentales.

XXXV. Bas. ap. 75

Idemque in eisdem Legatos haec ad Patrophilum c: Non cogitant, inquit, quid Roma scriptum ipsorum, quo Nicenam fidem confissi sunt, reconditum habetur: nec quod a Roma acceptum libellum Tyanaensi Synodo obtulerunt: quin & apud nos can-

dem hanc fidem habens Enstathium in sedem repositum est. Quis & propria oratione oblitus, qua cum in medium tunc constitutus essent, de seditione cogerebatur, qua illi confensit volumini, quod ab Eudoxij congregatione compositum fuerat. Quocirca & erroris illius ipsam excoegit defensio, vt Romanis abuntes, Patrum inde fidem acciperet, atq. ita noxam, qua Ecclesiam ex mali consensio lesorant, per meliora iudicium corrigere. Sed qui tam longinquarum profectioum laborem sustinerent, tamque sapienter tam ista concionati sunt, mox conuincuntur: Vt apponant eos de se legatione illa factos esse, & sub pretextu charitatis insidiantium fraudem occulisse. Et quae iam circumferuntur, manifestam faciunt, quod Nicenam fidem condemnauerunt, & infertus, cum eandem Eustathium tradidit vna cum haeceticis maximam exactissimae aduersus Catholicos persecutionem, a quibus in communicationem minime receptus fuisse, haec subdit: Tanquam Homosionis persecutionem paritur: Eustathium vero Sebastianum, qui Roma accepti Homosionem in charta vsq. ad Tyanaensem attulerat, iam illi confensit, licet plurimum desideratam ipsorum communionem obtinere nequaerit: sine quod illi multo contra se consentientium metuerent, sine quod homo veritas sint auctoritate, haec omnia Basiliius. Sed & de Eustathio eadem plane Epiphanius habet his verbis. Perfectionem passus est cum Basilio, Anconiano (sicet: & Eleusio, ac reliquis. Vbi est autem & ad Liberium deatum Roma Episcopum vna cum multis Episcopis Legatum agere, & editioni Synodi in Nicena factae, ac recte fidei confessioni subscribere: verum postea vltus recedens, & ex se vniuersum experserit, vniuersum prius pra sua opinione Arianorum confectari non desistit, ita ipse.

Ex tota hac aut facti huius serie illud in primis consideratione dignum putamus: tantam etiam ab haeceticis cognitam fuisse Romani Pontificis auctoritate, vt ipse iam ante se de priuati, licet postea in communi Concilio inter se habito faceret cum aliis in communionem accept, & ad licentiam dicenda admissi: tamen in propria restituit sedem, & qua ob haec olim depositus esset, id non Synodi cuiusquam, sed Romani tantum Episcopi esse nunciis rati: vt ad illi quod possent, illuc publice legationis functione commigrarent, & fidem Catholicam professi sint, vt fierent in communionem Catholicam, tum etiam sedes, & quibus damnati excommunicati, absoluti reciperent. Vides & illam Orientalium Episcoporum, eorum, inquam, qui Tyanae conuenierat, misericordiam erga eundem Romanum Pontificem obseruantiam. Et tamen semel inspectis allatis ab Eustathio Liberij Pape litteris, eundem vt Catholicum in communionem recipere concessam, atq. in Sebastianam Ecclesiam restituerent, hominem alio qui ipsis omnibus, vt opte gentilem suum, probe notum, quem non ignorarent antiquum discipulum Arii, atque in haecetism saepe relapsum esse, & ad postremum Eudoxij blasphemij Constantinopolitidis subfice ipsi fuisse: sed his omnibus praestare Apostolicae sedis litteras arbitrati, nequaquam vel leuiter saltem tergiversari sunt ausi, verum patribus votis obsequantur Apostolicae sedis Auctoris, nefas ducentes eius decretis obniti.

Ernt fortasse, vt quis nimis facillitas Liberium agnoscit, qui eiusmodi nebulones alias saepe damnatos absoluerit, eidemque cum Catholicae communionis restituerit quocumq. fedes. Sed quis vnquam potuit a subreptione reddi scitatus? Venerunt isti Romani non vt priuati, sed publica legatione muniti, ac litteris libellisque sincere fidei cum sua ipsorum, tum etiam plurimorum Orientalium Episcoporum subscriptione firmatis, quibus tum in primis Arianam, tum alias haereses detestabantur. Qui igitur publice fidei, adoque testate, aliqui d. derogandum putasset, ac non (vt par erat.) reddentibus ad fidem Catholicam Orientalibus occurrendum potius cum panibus (vt est apud Isaiam) eam vt intendunt, existimasset? Quod si culpa fuit, subreptio es subdolos non cauisse: ea nequaquam vni est adscribenda Liberio, sed & ipsi Romano Concilio ea de causa tum coactis, immo & in aliis quoq. Synodos, ac denique in totius Occidentis Episcopos referenda videtur, qui eundem Legatorum scriptos fidei libellos accipientes, eadem ipsos cum Romano Pontifice Catholicae communicatione dignauerunt.

RES SEBASTIANI POST RE NODVM TYANENSIS

d Epiphanius heres. 77.

XXXVI. ROMANI PONTIFICIS SEBASTIANUS COGNITVS IAM AB HAECETICIS.

XXXVII. LIBERII EVSTATHIUS TVA.

c 7. 21. 22.

Certe

Certe quidem nihil optatius his temporibus accidere potuisset piis omnibus, quã ut Ariani Nicenã fidei perpetui oppugnatores, tandem post aspera atque seculissima bella pacem Catholicã Ecclesie lassè ac defatigati iam quererent: quibus cum eo indulgentiam agendam videretur, quo maior esset delinquentium multitudo, & difficilior, imò desperata cura salutis. at de his iam satis. Hec autem omnia à tempore Concilij Lampaceni vsque ad absolutam Synodum Tyanensem excessisse huius anni terminum, & occupasse partem sequentis ob reum multiplicatam facile adducimur, vt credamus; sed quæ sunt anni huius rerum gestarum reliqua, ordine prosequamur.

XXXVIII. Prefens quoque; annus ingenti illa clade cœlitus missa exitit memorabilis; quam tribuentes alij temporibus Iuliani, vel Iouiani in Imperio successoris, plane create nocentur. Ammianum a enim, qui eodem tempore hæc scripsit, atque ceteris Consulibus consignata reliquit, potius aut cultandam, quam quemuis alium post flores annorum decades eadem memorie commendantem, facile omnes puto concedere. ait itaque: *Hoc non auro ad huc superfluit, nempe Procopio tyranno, cuius altus multiplices dominus & interitum, ad diem duodecimum Kalend. Aug. Consul. le Valentiano primum cum fratre, horridis tremores per omnem Orbis ambitum grassati sunt subito, quales nec fabula, nec veridica nobis antiquitas exponunt. Paulo enim post lucus eorum, densitate præsentia fulgurum acris vibratorum tremefacta concutitur omnis terræ stabilitas ponderis: mareq; diffusum retro fluctibus evolutis abscissit; vt retecta voragine profundiorum species natantium multiformes limo cernerentur hærentes; valliumque vastitates & montium tuos, vt opinari dabatur, sustinerent radios Solis, quos primogenia rerum sub immensis gurgibus amandant. Multis etiam nauibus velut arida humo connexis, & licenter per exiguas vndarum reliquias palantibus plurimis, vt pisces manibus colligerent & similia; marini fluctus velut grauati repulsam versa vice consurgerent, perq; vada feruentia insulti & continentis terre porrectis spatii violenter illis innumera quadam in cunitatibus, & vbi reperita sunt adificia, complerant. Proinde vel elementorum furentis discordia, inuoluta facies mundi miraculorum specios ostendebat.*

XXXIX. Relapsa enim aquarum magnitudo, cum minime speraretur, millia multa neciuit hominum, & submersit: recurrentiumq; æstium incitata verigine, quædam naues, postquã bumentis subflantia consensu tumore, pessondata visa sunt, exanimatas, nauis fragis corpora supina iacebant, aut prona. Ingentes alie naues extrinseca rapidis statibus, culminibus infidere rectorum, vt Alexandrie contigit, & ad secundum lapidem fere proci à litore contorta sunt aliqua, vt Lantonicam prope Methonem oppidũ nos transfecundo conspeximus diuturnã caris fatiscentem. hæc tenus Ammianus. De Alexandrinis quide restatur Sozomenus, in situ illi annuieratam memoriã eiusmodi tertæmotus, cum ait b: *Ex die, quo iste acciderant (quem xpi. x. id est, natalitia terræmotus vocant) festum quotannis Alexandrinis etiamnum agunt, in quo quamplurimis per totam urbem lanternis accensis, & precibus ad Deo gratias agendas iussu, cum magno splendore hunc diem festum, & non minore cum reuerentia celebrant. hæc ipse. Porro longe diuersum fuit eiusmodi Alexandrinorum festũ ab eo, quod Gentiles Egyptij ex auita superstitione, accensis item per totam provinciam lucernis (quod testatur Herodotus c) agere consueverant.*

XL. S. Hieronymus de his hoc item anno secũdo Valentiniã & Valentis Imp. hæc sursum habet in Chronico: *Terra motu per totum Orbem facto, mare litus egreditur, & Sicilia, multarumq; insularum vrbes, & innumerales populos oppressit. Idemq; in rebus gestis S. Hilarionis, cum eiusdẽ meminit cladis, & ipsius Deo chari atq; sanctissimi viri res præclare gestas commemorat, recenset grande illud ab eo tunc miraculum edictum, his verbis: *Ea, inquit, tempestate, terræmotus totius Orbis, qui post Iulianũ mortem accidit, maria egressa sunt terminos suos, & quasi rursum Deus Atlantum minaretur, vel in antiquum chaos redierent omnia, naues ad prærupta delata montium pendebant. Quod cum viderent Epilauritani, frementes scilicet fluctus & vndarum moles & montes gurgitum litioribus inferri, verentes, quod iam euentus cernebant,**

*na oppidum funditus euerteretur, gressi sunt ad senem, Hilarionem videlicet, & quasi ad prælium proficiscentes, posuerunt eum in litore. Qui cum tria Crucis signa pinxisset in sabulo, manibusq; contra tenderet, incredulis dictũ est, in quantum altitudinem intumescens mare ante eum steterit, ac dũ fremens, & quasi ad obicem indignans paulatim in senescipsum relapsum sit. Hoc Epilaurus & omnis illa regio vsque hodie prædicat, matresq; docent liberos suos ad memoriã in posteros transmittendam. Vix illud, quod ad Apostolos dictum est d: *Si crediderit, dicitur huic monti, transi in mare, & fiet: etiam iuxta litteram impleri potest, si tamen quis habuerit Apostolorum fidem, & talem qualem illi habendat Dominus imperauerit. Quid enim interest, utrum mons descendat in mare, an immensi vndarum montes repente obrigerint & ante senis tantum pedes facerent, ex alia parte molliter fluxerint? Mirabatur omnis ciuitas, & magnitudo signi Saloni quog; percrebuerat. Quod intelligens senex, in breui lembo clam nocte fugit, & inuenta post biduum oneraria nauis, percrexit Cyprum. hæc Hieronymus de Hilarione magis expauescente fluctus humanarum laudum, quam ingruentes gurgites vastissimi pelagi exundantis.**

Meminit de eisdem quoque; tertæmotibus & maris excessu eadem idem auctor in cõmentariis in Isaiam Prophetam, cum agit de muris Arcopolis tertæmotu collapsis: quæ sua ipsius infantia, nempe, vñtato ipsius mote loquendi, cum puer esset, accidisse testatur: nam alibi tempore obitus Iuliani, se sub grammaticæ professore, ea facultate institutum fuisse testatur. Agit quoque; de iisdem Sozomenus, sed male refert ad tempora Iuliani: quo errore etiam Nicephorus lapsus est, & alij hos secuti, non sic quidem Orolius h, qui ea sub Valentiniã atq; Valente Imp. contigisse tradit. Si quid autem futurorum malorũ portendendi ipsi casibus vim inesse ex diuina ordinatione quis velit: dici schismaticis sequenti anno in Ecclesia Romana subsecuti, & persecutionis aduersus Catholicos à Valente Imp. in Oriente excitatæ, hæc fuisse prænũtia, dicere æquẽ poterit. sed de his hæc tenus.

Eodem hoc anno ab iisdem Imperatoribus de clericis rescriptum datũ est, qui e curia transfugerent ad munia clericatus. Quoniam autem complures (quod sepe superius dictum est) vitæ di causa onera curialia atq; potendi Ecclesiæ priuilegiis, inter clericos allegi festinarent: placuit iisdem Augustis, vt ponniti qui decennio in clericali functione perseuerassent, iisdem clericis cõcessis liceret potiri immunitatibus: ita ipsi Augustis rescribentibus ad Modestum I P. P.

Quicumque ex curialium natus genere ad clericatum venerit, & per iudicium sanguinis caperet postulari, certi temporis definitione defendatur. Vt si in consortio clericatus decemnum quietus impluerit; cum patrimonio suo in perpetuum habeatur immunitus. Si vero intra finitos annos fuerit à curia renouatus, cum substantia sua functionibus subiacet ciuitatis. Obseruando hoc, vt hi, quos decemnum vindicat, pgritioris superflua minime fatigentur. Dat. XVI. Kalend. Nouemb. Hierapoli, Valentiano & Valente AA. Coss.

Rursum veto quod Christiani sub Iuliano Imperatore quamplurimum vexati fuissent, iisdemq; iam regnantibus Principibus Christianis, in templa deorũ acceptas iniurias vindicare fatigerent, visum est Gentilibus (ad eã euitandã incurfionem) adhibendã esse custodiam Christianorum à magistratibus ingenti perfoluta pecunia impetraram: quod ne fieret, iisdem Imperatores ad Symmachum præfecturam Vrbanam Romæ administrantem in hæc verba rescripserunt:

Quicumque seu iudex, seu apparitor ad custodiam templorum homines Christiane religionis apposuerit: sciat non saluti suæ, non sortibus esse pacendum. Dat. XV. Kal. Decemb. Mediol. Valentiano & Valente AA. Coss. Magno plane impetu populi quãci idolorum templa consueuissent, S. Hieronymus & auctor est. sed de his suo loco inferius pluribus. Symmachi quidem putamus eiusmodi fuisse in Vrbe studium, vt custodia Christianorũ (quod aliter non videri posset satis cõsultum esse) idolorum templa custodirentur, quem scimus Gentilitate superstitionis fuisse acerrimum defensorum. Successisse autẽ in præfectura Urbana Symmachum

XXXVIII.

ammian. lib. 26.

TERRÆ MOTVS ET MARIS EFFVSIO.

XXXIX.

b Sozom. l. 6. c. 2.

c Herod. lib. 2.

XL.

Iogiani S. HILARIONIS ORATIONE MIRACVLVM.

d Mart. 17

XLI.

e Hieron. in l. 1. c. 15.

f Sozom. l. 6. c. 2. g Niceph. lib. 4. c. 31. h Oroli. l. 7. c. 31.

XLII.

PROBATUS TEMPORE CLERICATI. TV. DIGN. IMMVNITATE.

i l. 19. de Episcop. & cler. Cõd. Theod.

XLIII.

CVR CVSTODIA ADHIBITA TEMPLIS DEORVM.

LEGIS VALENTINIANI ET VALENTIS IMP. k Hier. in Pref. lib. 2. cõment. in epist. ad Galat.

a Ammian. lib. 27. c. 1.
 b L. tributa in ipsi. Theod. XLIV.
 c L. 4. de cons. C. Theod.
 d L. 10. de exad. C. Theod.
 e L. 1. de Episc. aud. f. L. 3. de mak. fr. XLV. c. g. L. 1. de iudic.
 h L. 1. de pass. C. Theod.

Aproniano Christianorum persecutori tempore Iuliani, Ammianus adest auctor. Porro Symmachii domum incensam fuisse a furenti populo ob vinum denegatum, idem asseruit: ad ipsum enim extat ea de re eorundem Imperatorum rescriptum, e cuius cum idem esset tardior executor, imo in hunc modum, quem Ammianus describit, populi totius in se furentem conuertit. At de Symmachii Christianam religionem in fidei saepe infectus. Laude quoque digna ea fuit eorundem consuetudo Imperatorum, qua sacras virgines, ac viduas, nec non pupillos exceptos voluerunt a censu capitationis, cum idem sic rescripserunt ad Viuentium Praefectum Pratoio Galliarum c. In virginitate perpetua viuente, & eam vidua, de qua ipsa matritas pollicetur etiam nullam esse suscipitur: a plebere capitationis iniuria vindicanda esse decernimus. Item pupillo in virginitate usque, ad viginti annos ab istiusmodi functione in manu esse debere: Mulieres aut, donec virum vnaquaeq; forsitur. Dat. X. Kal. Decemb. Valentiniano & Valente AA. Coss. Ad diderunt insuper, ne Christiani ab exactoribus die Dominico conueniri possent. Sed & illud perulite Reipublica, cum voluerunt, ne mercatores ceteras suas merces vendant, esse muneris Episcopalis praesidentiae. Lege etiam lata veterunt ad didici atq; doceri improbas magicas artes. Cohibuerunt quoque milites, ne in synagogis Iudaeorum hospitia sibi quaerere: Quod enim haud pridem cum Gentilibus, Iuliani tempore, aduersus Christianos Iudaei conspirassent, mutato iam reuocatum, sicut Gentilibus, ita & Iudeis Christiani milites negotium facesset. Veruerit etiam idem Imperatores, ne Christiani delinquentes damnarentur ad ludam: id enim iam diu ante abolitum, idem impius Iulianus in odium Christianorum reuocauerat in pituitum vsu.

I E S V C H R I S T I

Annus 366.

LIBERII PAP. VALENTINIANI IMP. 3. ANNUS 12. VALENTIS.

I.

a Ammian. lib. 26.
 b Ammian. lib. 27. c. II.
 c Procopio PIVS TYRANNVS ATQVE MARCELLVS EXTYNCTI.
 d Ammian. lib. 26. c. 27.

SEQUI TUR Christi annus trecentissimus sexagesimus sextus, quo Gratianus filius Valentiniani Imperatoris, nobilissimus puer, Consul creatus est, cui iunctus collega Dagalaiphus, quem antequam pertua probatum, militiae rectorum constituerat Iouianus eodemque munere in Gallis apud eundem Valentinianum in Alemannica expeditione hoc tempore fungentem. Vbi vero praefectura post Symmachii Romae est collata hoc anno Lampadio, ut puto, Christiano homini, qui expensas exhiberi solitas in munificentissima munere editione, contulit in pauperes agentes in Vaticano, qua ex causa plebem in se coactauit, adeo ut parum abfuerit, quin ipsius aedes positas prope Constantinianum iniecis facibus illa combuissent: sed haec de Lampadio pluribus Ammianus k. Quod autem primum ad huius anni in Oriente res gestas pertinet: apertam iam vere, Valens iuncto sibi Lupicino Magistro equitum, aduersus Procopium tyrannum validius agens, deseruit illum a suis fugamq; captiuitatem, sed a fugae comitibus vincitum sed se perductum capite truncari iussit, quod ad Valentinianum transfudit in Gallias, accepit illud ipse Parisiis, cum excepit Iouianum Magistrum equitum Vichorem redeuntem ab Alemannis: factumque est, ut cum Valens Lupicinum, tum Valentinianus Iouinum, ambos Magistros equitum, ob res praecclare gestas in sequente annum Consules designarent. Post extinctum Procopium, Marcellus eius cognatus agens cum militibus apud Nicaram, tyrannidem arripuit: sed captus a Valentis militibus, diuq; tortus occiditur. haec autem omnia pluribus Ammianus l. Talem consecuti sunt finem qui Iuliano sicut sanguine, ita & impletat e conuicti, post eum vindicare sibi Imperium studuerunt, quibus extinctis, omni spe destituta Gentilitas languens emar-

cuit, desperans penitus, posse amplius a Christianis regimem Imperij in se trahere. Ceterum, si non ea, qua ceptus est, felicitate, fuit postea a Valente Imperium propagatum: id accidit, quod vera religione, eius fundamentum, cui tanta moles inhiat, imperantissimipietate conuulsis, ipsum plane totum necesse fuit Imperium conuelli, sed & prosteri, nisi fuisset aliena pietate suffulsum. Praebens naures infelix domesticis Arianis, Valens Arianus enasit. Vtinam vel Themistium audisset post victoriam de Procopio adeo opportunè Philosophantè, & inter alia verba illa in eius aures ingentem m: Non enim tibi tantum, o Rex, sancta conuenit sapere, sed etiam eos, qui tecum versantur, sancta decet profere, ac si vnumquodq; verbum coram, quae in tuas aures incidant, illud esset, qua pura mens inscribantur. haec & alia multa optima proficuaq; regimini coram illo dissiuit: sed furdo (ut aiunt) iugessit fabulam: nam omnem post haec cum pietate humanitatem exuens, factus est diuis piotum persecutor, cuius rei causa meruit ab eodem Philosopho postea corripi. At si civili bello iam penitus extinctum fuit duo haec anno tyranni, nequaquam tamen ab extenuo cessatum est: si quidem ceptum bellum Gothicum triennio perdurauit. Valens enim (inquit Ammianus n) vt consilio placuerat fratri, cuius regebatur imperio, arma concessit in Gothos, ratione iusta permutis, quod auxilia misere Procopio exiit bella captiuitas. haec Ammianus, qui res per Valencem gestas his tribus annis, quibus nihil maluitul Gothicis, sed eos solum coegit ad pacem postendam, exacte persequitur. Cum autem ipso expeditionis exordio ambrosiosum apparatus (sic eundem nominat auctor) ad proximum bellum idem Valens magno studio comparasset, decreuit ante projectionem sacro initiari baptismate. Id quidem hoc anno tertio eius Imperij factum esse, S. Hieronymus habet in Chronico, cui consentiunt que tradit Theodoretus, dum ait id accidisse, cum ipse Gothicum bellum esset auspicaturus. Quo modo autem blanditijs coniugis pelle Ausit, vt ab Eudoxio Episcopo Constantinopolitano haereticorum omnium scelestissimo cōsenserit factio initiari baptismum, idem auctor narrat his verbis: Tem vero ad reliquam historiam veniam. & tempestatem, qua multos factus, eog, turbulētissimos in Ecclesia excitauit, primam explanabo. Nam Valens potius Imperio, quamquam primo doctrina Apostolica ornamento decoratus, cum Gothi sferum transissent, & Thraciam populauerunt, consilio iniio de colligendo exercitu, & bello contra eos suscipiendo non putauit sibi consentaneū, vt multo diuina gratia expeditorem faceret, sed se perfecta sacrosancti baptismati armatura tegeter: sed, praclare sapienter, admodum: Postea tamen & minima animi molitice distulero. & veritatem aperte prodere cepit: idemq; ex accidit misero, quod primo nostro parenti Adam. Nam verborum lenocinium coniugis sua delinuit, in seruitutem datus est. & factus non captiuis solum, sed etiam mulieribus verborum fallacis obsequium. Significandū illa erroris Ariani laqueus ante irretita, maritum in ostium inducere laborauit, cuius hortatus in horrendum blasphemiam horatrum praeco cum ea decussit est. Eudoxius autem, qui adhuc Ecclesie Constantinopolitanae clamor tenebat, non vt eam vice gyberaret, sed tanquam nauem vultu obtineret, hos non modo in hunc induxit errorem, verum etiam e dem conserauit. Eodem tempore igitur, dum Valens sacro baptismati initiatur mysterio, Eudoxium miserū obstrigui iurcurando, vt in eo tempore dogmate perseueret: & omnes, qui contraria doctrina adhaerent, vbiq; Ecclesie exigit. Itaq; Valens, relicta doctrina Apostolica hoc pacto ad partem aduersariam tradidit: atque non longo tempore spatio interposito, cetera, que iusturandum postulabat, excessus est, haec Theodoretus, que autem post subdit de expulsis ex ipsorum sedibus Episcopis Orthodoxis, suo loco dicendi sumus. Hic vero ad monendum putamus lectorem, de exordio perfectionis Valentis cōplices antiquorum hallucinatos esse, ac primum Soeratem p, & Sozomenū q, & alios horum vestigia securos: sed & Orosium, cum negat id factum, nisi postquam Valentinianus frater, cuius timore continebatur, ex hac vita discessit. ait r enim: Valens ab Eudo-

m Them. 19. 9.
 III. SELVXV GOTHICVM TRIENNAL. d Ammian. lib. 27.
 o Theod. l. 4. c. 11.
 IV.
 VALENS BAPTIZATVS AB EVDONDO ET LABITVS IN HAERESIM ARIANAM
 V. p Soer. l. 4. c. 2. q Sozom. l. 8. c. 7. r Oros. lib. 7. c. 32.